

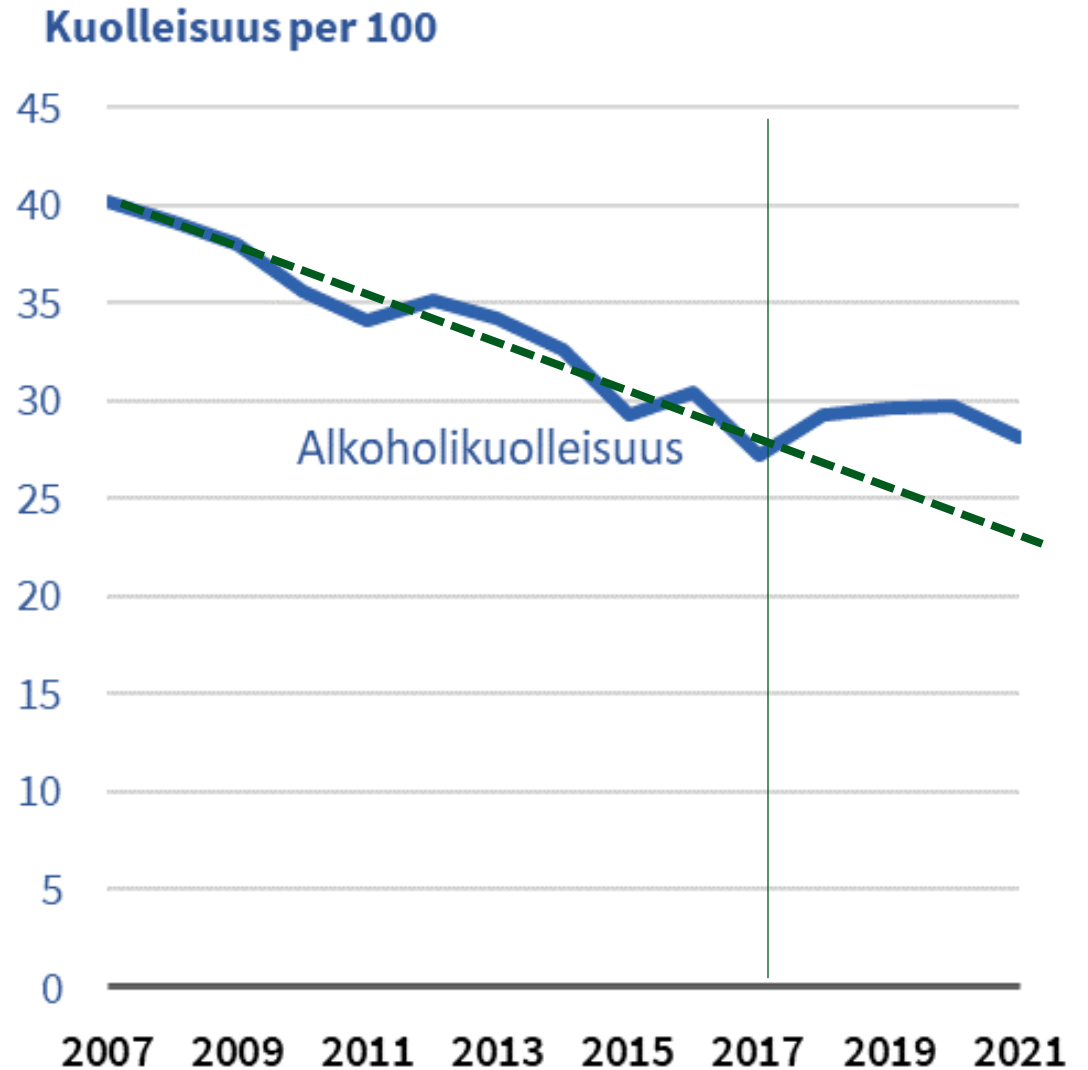
THL:n lausunto

HE 131/2025 vp
Hallituksen esitys
eduskunnalle laiksi
alkoholilain muuttamisesta

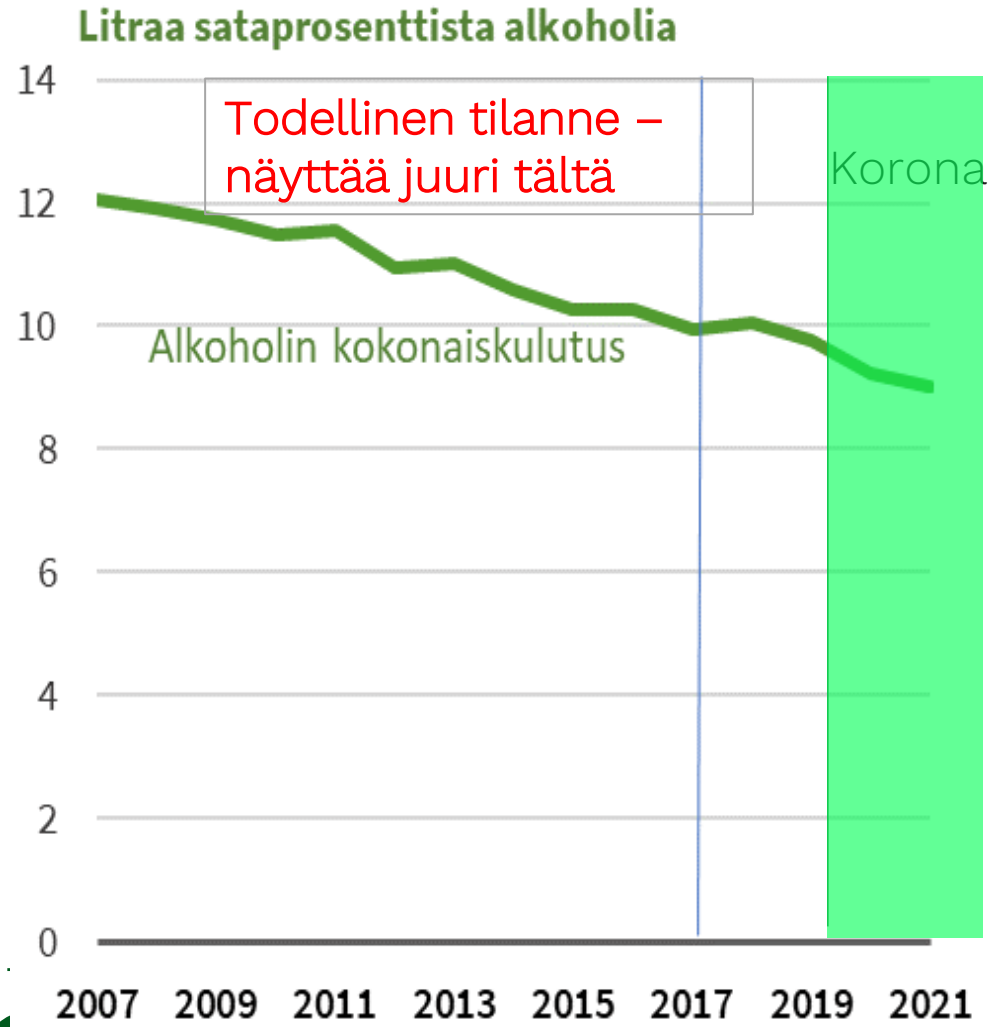
Pia Mäkelä, tutkimusprofessori
Terveystieteiden tutkimuskeskus
14/11/2025

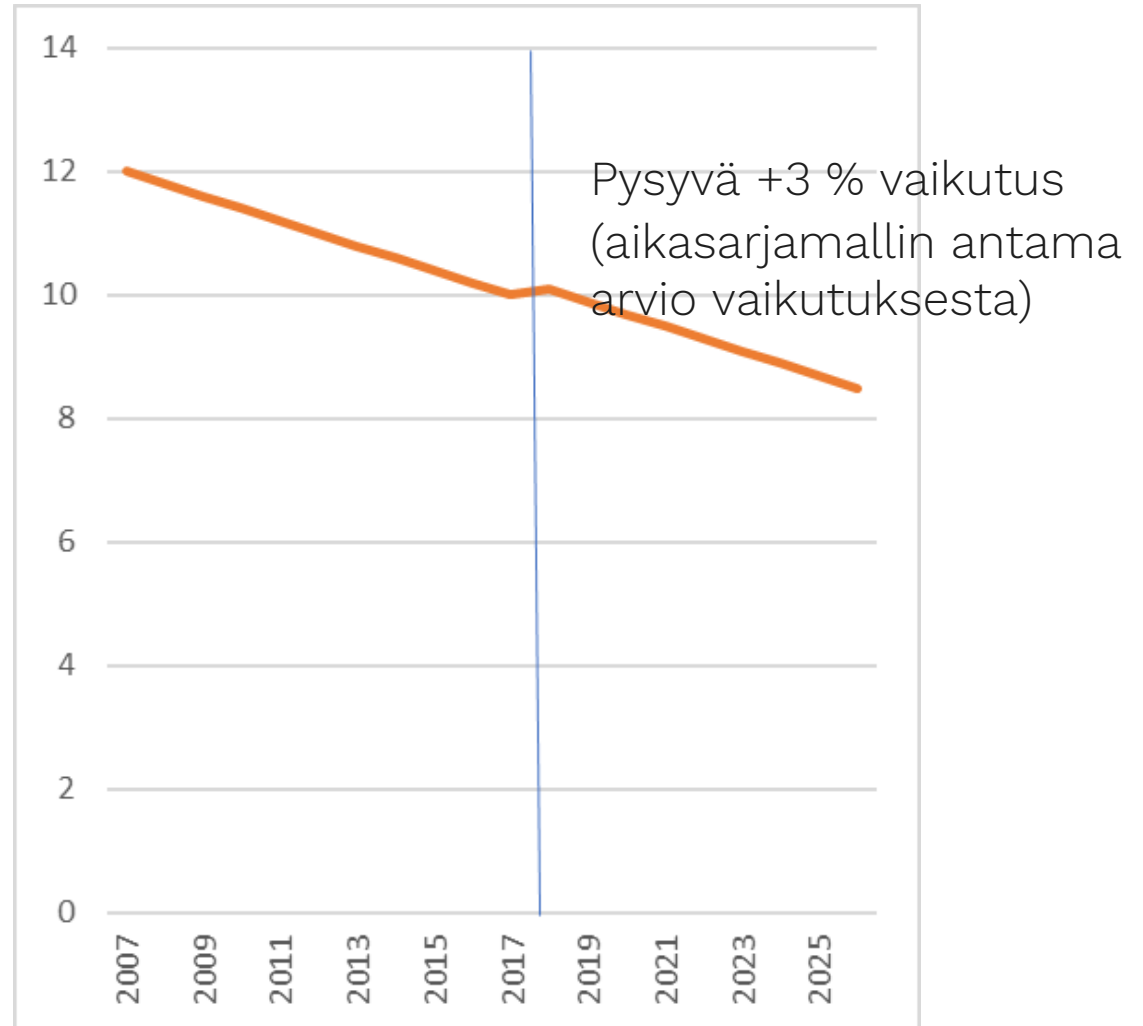
Kulutus on (todennäköisesti) vähentynyt vaikka saatavuus on lisääntynyt – vaikuttaako saatavuus?

Miltä näyttää pysyvä lisäys alenevaan trendiin?

14.11.2025

Pia Mäkelä

Onko saatavuudella ja monopolilla merkitystä?

- Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden perusteella monopoli on yksi tehokkaimmista tavoista ennaltaehkäistä ja vähentää alkoholin kulutusta ja haittoja väestössä.

Lokakuu 2025 IARC (WHO:n kansainvälinen syöväntutkimuslaitos): Handbook of Cancer Prevention: [Effects of alcohol policies](#)

IARCin viesti hallituksille:

- Voimakas alkoholipolitiikka on viisas investointi
- Niitä tukee nyt yksi maailman tiukimmista tieteellisistä katsauksista
- Tehokkaimmissa keinoissa mukana mm.:
 - Fyysistä tai ajallista saatavuutta vähentävät interventiot
 - Valtiolliset alkoholimonopolit

HE 131/2025: Etämyynti

- THL pitää olennaisena, että ulkomaan **etämyynti** yritettäisiin saada rajattua koskemaan Suomen vähittäismyynnissä sallittuja myyntirajoja (8 % käymisteitse valmistetuille ja 5,5 % muille alkoholijuomille).
- Tällöin ulkomaisille toimijoille sallittaisiin **samat oikeudet** kuin suomalaisille kilpailijoilleen, ja alkoholin vähittäismyynnin **yksinoikeusjärjestelmä** voitaisiin **hallitusohjelman mukaisesti turvata** myös hieman pidemmällä aikavälillä.
- Juristit eivät ole yksimielisiä, voisiko rajaa asettaa.
- EU-tuomioistuimen ratkaisussa on katsottu, että on EU-lainsäädännön mukaista kieltää sellainen ulkomailta Suomeen tapahtuva monopolin piiriin kuuluvien alkoholijuomien kauppa, jossa juomien hallinta siirtyy vasta Suomessa. Tästä Suomen ei pitäisi oma-aloitteisesti luopua.

- Tarvittaisiin poliittista tahtotilaa puolustaa näkemystä, jonka mukaan Suomella on pätevä, SEUT 36 artiklan mukainen syy rajoittaa muista maista tehtävää vahvempien alkoholijuomien kauppaa; samalla tavoin kuin pidämme näiden juomien kaupan rajoittamista Suomessakin kansanterveyskysymyksenä.
 - SEUT 36 artiklan mukaan määrällisten rajoitusten kieltö ”***ei estä sellaisia** tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia **kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja** julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien **terveyden ja elämän suojelemiseksi**,...*”.
- Tätä pitäisi testata nyt, sillä mikäli Suomen eduskunta omaehtoisesti luopuu tästä monopolin piiriin kuuluvien alkoholijuomien rajat ylittävän kaupan rajoittamisesta, takaisinpäin ei ole mahdollista palata.
- Hallitus on hallitusohjelmassa sitoutunut olemaan muuttamatta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. Senkin vuoksi mahdollisuus tähän rajoitukseen kannattaisi nyt testata.

- HE tarkoittaisi Suomen alkoholimarkkinoiden avaamista kaikille ulkomailta käsin toimiville yrityksille. Kuluttajat kohtaisivat digitaalisissa kanavissa huomattavasti nykyistä laajemmin alkoholijuomien markkinointia, ja kaikki alkoholijuomat 80-prosenttisiin väkeviin asti voitaisiin toimittaa laillisesti kotiovelle.
- EU-tuomioistuimien ei edellyttänyt Suomelta muutoksia etämyyntirajoituksiin Visnapuun ”alkotaksin” (C-198/14) kohdalla. Hallituksen esityksessä ehdotetaan nyt oma-aloitteisesti tätä toimintaa sallituksi, kunhan toimija hakee toimitusluvan.
- KKO:n syyskuun ratkaisu etämyynnistä tehtiin vain suomalaista lainsäädäntöä tarkastelemalla -> eduskunnalla on valta muuttaa tätä tulkittua lakia.

Etämyynnin riskit 1: vaikutus verokertymään?

- HE voisi aiheuttaa huomattavan kuopan alkoholiverokertymään.
 - THL:n arvio tästä riskistä poikkeaa hallituksen esityksen ja Talousvaliokunnan toiveikkaista arvioista saada verotulot jopa lisääntymään.
- Vain marginaalisessa osassa verkko-ostoista maksetaan verot Suomeen.
- Kun etämyynti julistettaisiin näkyvästi lailliseksi, tilaajien määrä todennäköisesti kasvaisi huomattavasti.
- Kuluttajilla on tapana etsiä halvin vaihtoehto → myyjä joka jättää maksamatta Suomelle kuuluvat verot.
 - Verojen osuus hinnasta on erityisen suuri väkevissä alkoholijuomissa, joissa halpoja hintoja etsivällä kuluttajalla on eniten voitettavaa ja valtiolla puolestaan verokertymän muodossa eniten hävittävää.
- Verkko-ostaminen näyttäytyisi kuluttajille laillisena ja helppona halvan alkoholin lähteenä
 - Kuluttajien tietämys verolainsäädännöstä on heikko eikä yksittäisten tilausten valvontaan ole resursseja.
- Lisäisi kulutusta ja haittoja
- Heikentäisi mahdollisuuksia jatkossa käyttää nykyisenlaista korkeaa alkoholiveron tasoa haittojen vähentämisen keinona → lisäisi kulutusta ja haittoja, ja pienentäisi verokertymää

Etämyynnin riskit 2: monopoli?

- HE merkitsisi Suomessa toimivien yritysten syrjintää
- On varsin suuri riski, että tämä johtaisi siirtymäajan jälkeen Alkon vähittäismyynnin yksinoikeuden lopettamiseen.
 - Suomalaisten käänteinen syrjintä koettaisiin kestävämmäksi
 - Suomalaiset yritykset perustaisivat omia etämyyntipisteitään erityisesti Tallinnaan
 - Paine kasvaisi palauttaa elinkeinotoiminta Suomeen samalla kun argumentit monopolin oikeutuksesta menettäisivät tehoaan.

Oikeustieteen professori Jukka Snellin lausunnosta Talousvaliokuntaan:

Herää kuitenkin kysymys, onko käänteinen syrjintä kansallisen oikeuden vastaista. EU-oikeuskirjallisuudessa on joskus todettu, että käänteinen syrjintä voi olla lähinnä teoreettinen ongelma, sillä kansalliset poliittiset järjestelmät eivät yleensä sitä halua ja kansalliset valtiosäännöt usein kieltävät sen. Tätä taustaa vasten Suomen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusnormi nousee tärkeään asemaan. Nostan kysymyksen tässä vain

Alkoholijuomien toimittaminen

- voi lisätä huonokuntoisten ikääntyneiden sekä ongelmallisesti alkoholia käyttävien alkoholinkulutusta, ja siten perheissä erityisesti lasten kokemia haittoja vanhemman ongelmallisesta alkoholinkäytöstä.
 - Suomessa yli 89 000 lasta elää ennen täysi-ikäisyyttään kodissa, jossa vanhemmilla on vakava päihdeongelma. Tämä määrä ei todennäköisesti tule hallituksen esityksen myötä ainakaan vähenemään.
- lisäisi alaikäisten mahdollisuuksia alkoholiostoihin
 - Ehdotuksesta poistettu vahva tunnistautuminen ostettaessa
 - Ehdotuksesta poistettu ikärajatarkastuksen todennettavuus toimitettaessa
 - Jäljellä toiveikkuus lainkuuliaisuudesta
 - Virossa nuoria alkoholiostajia koskevissa [ostokokeissa](#) ikärajatarkastus tehtiin verkkokaupan toimituksissa vain viidesosassa kerroista.

THL ehdottaa, että tehokkaat keinot ikärajatarkastusten toteuttamiseksi ja valvomiseksi palautettaisiin lakiesitykseen

Markkinointi

Verkkokauppa + markkinointi voi olla huono yhdistelmä ilman lisäsääntelyä:

- Markkinatalous ohjaa kohdentamaan markkinointia ostohistorian perusteella tai tietynlaisten elintarviketilausten yhteydessä näitä juomia eniten ostaville eli alkoholia valmiiksi ongelmallisesti käyttäville kuluttajille.
- THL ehdottaa, että lakiin lisättäisiin kiello kohdistaa alkoholijuomien markkinointia verkkokaupassa ostotietojen pohjalta.
- Lisäksi THL pitää vahingollisena sitä, ettei vaikuttajamarkkinointia ole kielletty nuorten suojelemiseksi.

- Esitetyt alkoholilain muutokset voivat siis lisätä haavoittuvien väestöryhmien alkoholinkäyttöä, mikä edelleen kasvattaisi palvelujärjestelmän kuormitusta.
- Tämä vaikeuttaisi entisestään hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta ja hoidon ja palveluiden saatavuuden turvaamista.

Kiitos!